

Charles Lavigerie stichtte de congregatie van de Witte Paters in 1868. (Collectie Witte Paters)

Stichter en eerste overste van Sint-Charles was Louis Jamet. (Collectie Witte Paters)

Sint-Charles in 1891. (Collectie GAB)

WITTE PATERS

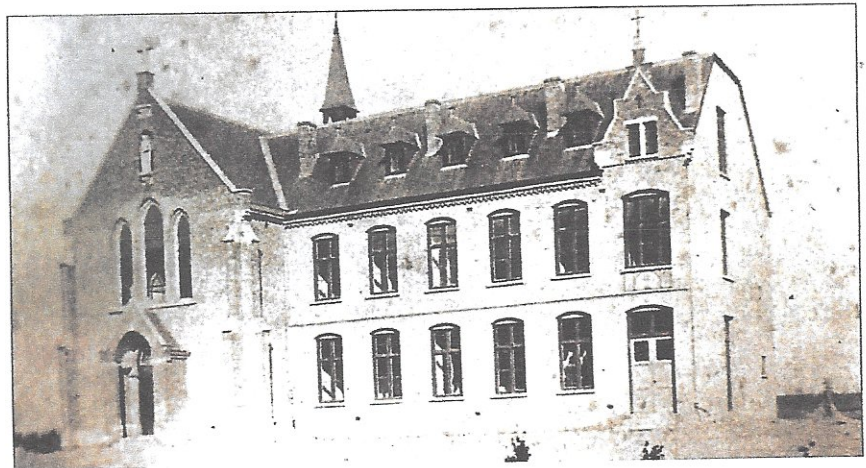
Langs de doorgaande weg Den Bosch – Boxtel verrees in 1892 het missiehuis Sint-Charles. Hier vestigden zich de paters van het Gezelschap der Missionarissen van Afrika, kortweg de Witte Paters genoemd, die in 1889 in Nederland waren aangekomen.⁸³ Deze congregatie was in 1868 in Algiers gesticht door Charles Lavigerie aartsbisschop van Cartago met het doel missiewerk te verrichten in Afrika. De Witte Paters danken hun naam aan hun wit Moors kostuum met de grote rozenkrans om de hals.⁸⁴ Net als de Trappistinnen moesten de Witte Paters Frankrijk verlaten vanwege de antiklerikale houding van de overheid aldaar.⁸⁵

Welkom in Hal

De paters verbleven aanvankelijk in Huize Gerra op het terrein van het grootseminarie te Haaren. Stichter en eerste overste van Sint-Charles was pater Louis Jamet. Toen hij de locatie bezocht waar het missiehuis zou moeten komen, was hij niet erg enthousiast. Hij vond het een slecht stuk moerasgrond. Maar toen het gebouw in maart 1892 klaar was, was hij wel tevreden.⁸⁶

In Sint-Charles werden jonge mannen opgeleid voor hun taak in de Afrikaanse missiegebieden. Vanaf 1895 waren er zowel het postulaat voor de broeders als de opleiding filosofie voor de priesters ondergebracht.⁸⁸

In 1892 kreeg mr. Alphons van Rijckevorsel, eigenaar en bewoner van landgoed Eykenhorst tegenover Sint-Charles het voor elkaar dat er in Esch een spoorwegstationnetje kwam. Daardoor was het nieuwe klooster veel beter bereikbaar. Desondanks was de locatie voor zaken die met spoed moesten worden afgewerkt, niet praktisch. Daarom werd in 1917 een groot herenhuis op de Burgakker (nu nr. 17) gekocht alwaar de procure (kantoor) werd gevestigd. In het pand woonde eertijds de familie Van Rijckevorsel van Kessel.⁸⁹

Teruggang na bloeiperiode

In de periode 1919-1939 maakte Sint-Charles een bloeitijd door. In deze jaren, de periode van het Rijke Roomse Leven, vertrokken vanuit het klooster maar liefst 222 filosofen en 133 postulanten naar de noviciaten.⁹⁰ Maar na de oorlog kregen ook de Witte Paters te maken met de veranderingen van de nieuwe tijd. Het roepingenprobleem werd alsmaar groter en het aantal filosofen verminderde. In september 1967 verhuisden de zeven nog resterende studenten en vier postulanten naar Tilburg. Daarmee viel het doek over Sint-Charles als opleidingsinstituut. Een betrokkene constateerde bedroefd: 'De laatste studenten zijn vertrokken, 25 kamers staan leeg, evenals de grote zalen en klaslokalen...' Sint-Charles ging onderdak bieden aan diverse instellingen en organisaties. In 1970 vonden verschillende diensten van het provinciaal er onderdak. Met de jaren nam ook het aantal bejaarden en zieken toe. In 1975 werd besloten om Sint-Charles volledig als kloosterbejaardenoord in te richten.⁹¹ Niet lang daarna maakte Rijkswaterstaat de plannen bekend voor de opkrikking van Rijksweg 264 tot autosnelweg (A2). Het bijna een eeuw oude huis kwam daardoor bijna geheel geïsoleerd te liggen. De congregatie besloot het klooster daarom af te stoten en de bewoners verhuisden naar Heythuysen in Limburg. Met hun huisraad en inboedel namen ze óók de doden van het kerkhof achter de kapel mee. Sint-Charles werd in september 1987 afgebroken. Op donderdag 2 mei 1996 heeft burgemeester J. van Homelen van Boxtel, samen met provinciale overste Fr. van der Weijst van de Witte Paters, een gedenksteen in het fietstunneltje onder de A2 ten noorden van Boxtel onthuld. Deze steen zat bijna honderd jaar in de voorgevel van Sint-Charles.⁹²

Een ooggetuige vertelt

'Den 7den April van het jaar 1892 wappert er de vlag. Onder een eerepoort, waarop met groote zilveren letters te lezen is: "Hartelijk welkom in de buurt", komt een kleurige stoet gereden. Een paar rijtuigen, waarin mannen in wuivende witte dracht, met roode mutsjes op en baarden om de kin, zitten naast heeren met deftige hooge hoeden. Feestelijk getuigde paarden met glunderende, witgebroekte jongemannen begeleidden ze en een stoet van Halsche mensen, op z'n Zondags gekleed, juichen en roepen welkom. Hal haalt zijn nieuwe bureu binnen.'⁹³

De gedenksteen in het fietstunneltje onder de A2 ten noorden van Boxtel herinnert aan het verblijf van de Witte Paters aldaar.

Postzegels maakten indruk

Bij de onthulling van de gedenksteen in het fietstunneltje op 2 mei 1996 vertelde burgemeester Van Homelen de aanwezigen over de tijd dat hijzelf misdienaar was bij de Witte Paters op de Burgakker in Boxtel. 'Af en toe maakten we een uitstapje. Dat ging dan naar Sint-Charles. We wisten dat daar postzegels werden verzameld.'⁹⁴

WITTE ZUSTERS

In 1869 stichtte kardinaal Lavigerie ook de congregatie van de Witte Zusters (officieel de Missiezusters van O.L. Vrouw van Afrika) die de Witte Paters in hun werk bijstonden.⁹⁴ Al in 1887 kwamen de eerste Witte Zusters naar Nederland. Ze vestigden zich in Wijk bij Maastricht. Omdat vanaf het begin de internationaliteit van de congregatie hoog in het vaandel stond, koos kardinaal Lavigerie Maastricht vanwege haar strategische ligging. Hier begonnen jonge vrouwen uit Nederland, België en Duitsland hun opleiding tot missionaris. Toen hun aantal toenam, was het wenselijker een groter en blijvend onderkomen te betrekken.

De congregatie koos ervoor een nieuw klooster te bouwen in Esch, omdat de Witte Paters daar vlakbij gevestigd waren. Tijdens de bouw van hun nieuwe onderkomen, gesitueerd halverwege de weg van Sint-Charles naar de dorpskom van Esch, woonden de zusters en de postulanten enkele jaren in Huize 'Sophiae Domus' (het voormalige kartuizerklooster Sancta Sophia van Constantinopel) in de Taalstraat te Vught.

Huize Lavigerie van de Witte Zusters in de Rechterstraat in 1939.

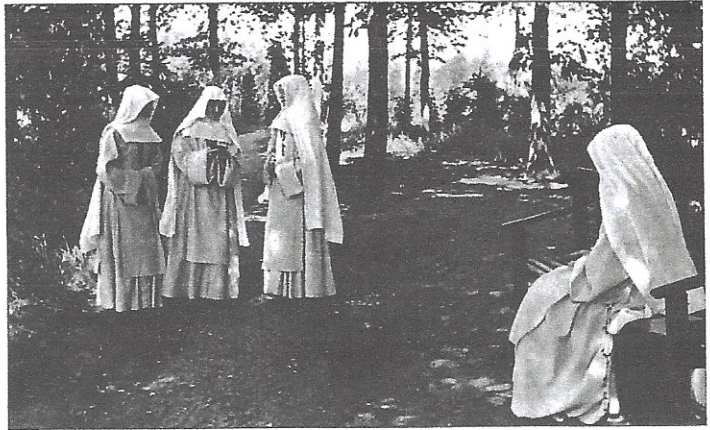

Op 4 mei 1895 betrokken de Witte Zusters hun gloednieuwe klooster 'Sancta Monica', genoemd naar de moeder van de H. Augustinus. Bijzonder was dat 4 mei ook de feestdag van deze Noord-Afrikaanse heilige is. Het postulaat en het noviciaat waren tot 1966 in Sancta Monica gevestigd. Toen verhuisden de novicen naar Mook en werd het klooster grondig verbouwd om te kunnen dienen als tehuis voor de zusters die, na jarenlang verblijf in Afrika, naar Nederland waren teruggekeerd.⁹⁵

De Witte Zusters hadden al vanaf 1930 hun procure in Huize Lavigerie (Villa Phaf) in de Rechterstraat in Boxtel. Hier werden aanvankelijk ook zieke zusters verpleegd, en bejaarde zusters vonden er een rustige levensavond. De villa werd echter te klein en daarom werd in 1939 de naastgelegen Villa Crols gekocht. Beide panden werden met elkaar verbonden door een kloostergang. Verder werden in hetzelfde jaar nog een refter, een kapel en een gemeentesaal gebouwd.⁹⁶ In Villa Crols werden tot 1950 zieke zusters verpleegd. Dat pand bleef nog tot begin 1967 een rusthuis voor teruggekeerde missiezusters. In 1966 werden beide villa's aangekocht door de gemeente Boxtel. Het provinciaal (sinds kort regionaal) geheten) verhuisde in 1969 naar de Prins Bernardstraat waar het in 2005 nog was gevestigd. Daar gingen ook enkele zusters wonen. De studiezusters woonden van 1970 tot 1989 in de Adrianastraat.⁹⁷

Een nieuwe periode

In 2005, na precies 110 jaar, vertrokken de laatste zusters uit Esch waar zij al die tijd deel hadden uitgemaakt van de Esche dorpsgemeenschap. De zusters schrijven daarover: 'Het spreekt vanzelf dat het ons erg aan het hart gaat, deze plek te moeten verlaten, maar in een geest van grote dankbaarheid voor alles wat wij in Esch mochten beleven en ontvangen, gaan wij met vertrouwen de toekomst tegemoet.' Een aantal zusters vond onderdak in woon-zorgcentrum Molenweide in Boxtel. Enkele meer vitale zusters namen hun intrek in Molenhof en Molenwiek nabij Molenweide. De overigen sloten zich aan bij de gemeenschap in 's-Hertogenbosch of werden opgenomen in een kloosterverzorgingshuis in Eindhoven of Nuland waar al leefgroepen van Witte Zusters woonden. Er zijn plannen om de graven van de 91 zusters die in de tuin van Sancta Monica begraven zijn, over te brengen naar de begraafplaats Munsel in Boxtel. Daar zijn in februari 1999 ook de zusters herbegraven die op het kerkhof van de congregatie in Sterksel rustten. De zusters die al in de Prins Bernardstraat woonden, zijn daar gewoon gebleven.⁹⁸

Herstellende zusters wandelen in de tuin van Huize Lovigerie.

De gemeenschap van de Witte Zusters in Boxtel was eind 2005 nog heel actief. Verschillende zusters zetten zich in voor vluchtelingen, dak- en thuislozen, straatkrant, sociaal restaurant en fietsenproject in 's-Hertogenbosch. Een van de zusters tolkte voor Afrikaanse asielzoekers. Een ander was leesmoe-der op de Walpoortschool en betrokken bij het contactouderproject op die school. Een volgende was vrijwilliger bij gehandicapten. Verder waren er zusters betrokken bij het Lillianefonds en een integra-tieproject voor asielzoekers in Haaren. Bovendien waren Buxtelse Witte Zusters vertegenwoordigd in de Werkgroep Religieuzen tegen Vrouwenhandel (WRTG) en het Afrika-Europa Netwerk voor vrede en gerechtigheid (AEN) in Den Bosch.⁹⁹

OBRERAS DE LA CRUZ (SPAANSE ZUSTERS)

In augustus 1955 keurde de gemeenteraad van Boxtel de plannen voor de bouw van bejaardenhuis Simeonshof goed.¹⁰⁰ Vanaf dat moment werd er ook gesproken over de exploitatie. Ignatius Broek-man, pastoor-deken van de H. Hartparochie en zijn medebestuurders realiseerden zich terdege dat de lasten voor het bejaardenhuis aanmerkelijk minder zouden zijn als een kloosterorde of congrega-tie de leiding van het tehuis en de verzorging en verpleging van de bewoners op zich zou nemen. Het aantrekken van lekenpersoneel vond de zuinig ingestelde Broekman veel te duur. Vanaf begin 1957 stelde hij dan ook alles in het werk om religieuzen te vinden die Simeonshof zouden kunnen runnen.